

Voor de Zieken

door Dr O. NOREL

UITREDDING OF VERHEERLIJING?

Een merkwaardig oogenblik in het leven van Jezus: Hij is van vijanden omringd, het lijden wacht Hem, de dood dreigt. Dan wil Hij Zich in het gebed richten tot Zijn hemelschen Vader. Maar wat zal Hij vragen? Er is tweemaal mogelijkheid. Hij kan bidden: Verlos Mij, Vader, uit dezen nood. Maar Hij kan ook vragen: Vader, verheerlijk Uw naam. Hij kan aan Zichzelf denken. En Hij kan aan den Vader denken. Voor Jezus is dit eigenlijk geen vraag. Hij wil als het tarwegraan sterven om vrucht te dragen als God maar grootgemaakt wordt.

Hoe is ons bidden? Is het een denken aan onszelf of aan God? Als wij gedrukt worden door eigen lijden of door den nood der wereld, vragen wij dan allereerst om uitredding of allereerst om verheerlijking van Gods naam? Zeker, wij mogen bidden en smeeken om redding, maar het diepste moet toch wezen, dat God grootgemaakt worde. „Heer, leer ons bidden.“ „Neig mijn hart en voeg het saam tot de vrees van Uw naam.“

A. C. DIEDERIKS

Abr. van Dijk begint zijn lied: „Goede Vrijdag“ met deze regels:

O, leer mij stil zijn
En zonder wil zijn,
Alleen te zwijgen aan Uw graf.

Wat heeft God een groot geduld met ons, die dat maar niet leeren willen, en die het toch leeren moeten. Gij zijt vele druk-jagende menschen veel vooruit; God geeft u wel heel bijzondere les in het stil zijn. Maar dan zult ge ook ervaren hoe heerlijk het is te zwijgen aan Zijn graf. Dat is voor u: leven.

DE KLUIZENAAR

Want geen, die vlekloos dragen kan,
Door aardsche vreugd en aardsche smart,
De zachte lamp van blijdschap, dan
De eenvoudigen van hart.

Dr P. C. Boutens

Deze man woont met zichzelf in een sobere kluis. En daarom heet hij kluisenaar. Gerard Dou heeft hem geschilderd en het origineel herinnert aan zijn meester, aan Rembrandt. Want de belichting is Rembrandtiek. Zon op hoog voorhoofd en witten baard, verzwakt licht langs pij en over devote handen en de rest in 't donker. Maar door deze effecten komt de mensch scherp uit. Zijn wezen.

Dezen man kan men arm noemen en hij is het, als soberheid armoede beteekent, als het verblijf dat op een hol en op een gevangeniscel lijkt hem niet meer geeft dan het belooft.

Maar deze man heeft niet veel noodig; hij heeft alleen behoefte aan datgene, wat alle weelde kan doen genieten en wat alle weelde kan doen ontberen. Aan vrede. En daarom staat hij niet zoo ver van ons af, van de goed gesitueerden niet en van de minder bedeeden niet. Want hij is een mensch en het meest menselijke is hem niet vreemd.

Deze man zoekt op zijn wijs wat een ander met andere middelen zoekt: geluk. En de vrede is hem het geluk. Dien bidt hij af van den Hemel. Daarom wil hij zich der wereld kruisigen.

In zijn hart roept het verlangen, dat zich ook in de paleizen der wereld richt naar het ideaal.

Het verlangen naar evenwicht, naar innerlijke rust.

Naar zielevreugde.

De kluisenaar.

De eenzame; misschien.

326

Want wie met zichzelf woont in de eenzaamheid hoeft zich nog niet eenzaam te voelen.

Perk zegt in een zijner sonnetten dat vrede heeft, wie vreugde vinden kan. Ik wil het liever omkeeren. Vreugde heeft, wie vrede vinden kan.

Perk heeft den heremiet gezien. Evenals Dou vóór hem. de kleine kluis op hoogen top. Om hem speelden valse veldmuizen hun dartel spel. Beneden lag het dal te gloren in den gloed der zon. Binnen is 't donker en ook hier zijn het de lichteffecten, die indruk maken; bij Perk doen de woorden die effecten beleven.

De kluisenaar prevelt zijn gebed: het houten kruis in de handen. Van grof hout is dat kruis en het Christusbeeld, waarnaar de oude zijn ziel richt, is primitief, ruw gesneden. Het heeft iets van Het Kruis, dit kruis; hout met splinters, onverzorgde balken, goed genoeg om er aan te sterven. Zelfkwellig mag hier het middel zijn om het groote doel te bereiken, marteling, die de illusie geeft van innerlijken groei tot heiligheid, wij twijfelen niet aan den verheven ernst van dit biddend leven. We weten zelfs niet, of we hem beklagen moeten. Daar buiten lacht de zon; vogels zingen en bloemen geuren; het gouden koren deint onder de streeling van den wind en misschien geniet hij in de enkele uren dat hij het alles waarneemt meer er van, dan wie er in leeft den heelen dag.

De kluisenaar. — Hoe is hij hier gekomen!

Heeft de angst voor zichzelf en voor de wereld hem hier naartoe gedreven; hebben de menschen hem de hoop op echte blijheid ontnomen en verwerkt hij daarom hier de moeilijke opgave om zichzelf te zijn?

Norlind zegt in zijn religieuze zelfbekenntnissen, dat alles in hem strijd was geworden, dat hij in zijn ziel scheppende en vernielende krachten gewaar werd en een plaats zocht, waar hij onkwetsbaar was. Zoo vluchtte hij in zichzelf, om in zichzelf weg te kruipen voor de booze machten, die hem dag noch nacht rust lieten.

Hij vocht om den vrede. En elk ander ideaal bleef daar ver beneden.

Deze man kende den strijd met zichzelf in zichzelf. Den kamp op leven en dood. Want elk menschenlot is tragisch in de diepte van het zieleleven. Duistere nevels omhullen. Donkere machten benauwen. Zonden en tekorten klagen aan.

De kluisenaar-mensch zoekt zijn hol. En hij klemt de handen om het kruis van den Eenzame.

Hij gelooft aan het Offer, dat redden kan en hij wil zelf offer wezen en zich wijden aan God en zich geven aan de menschen.

Het is een wonderlijk begrip: de eenzaamheid. De één noemt haar een doolhof waarin men met zichzelf medelijden krijgt, de ander vindt haar het gezelligste gezelschap. Het hangt ook hier weer af van de instelling op het leven, van wat men zelf innerlijk is. Want men kan ook met de eenzaamheid als men haar zoekt en vindt geen raad meer weten.

Kluisenaars.

Nu zie ik er vele. Er zijn er meer dan die enkele, die wonen in een eenvoudige, al te eenvoudige stulp.

Midden op de wereldmarkt zoeken ze, het lawaai van het leven raast om hen als een wervelwind; zij moeten hun problemen oplossen waarvan ze niet los komen.

De muziek in de volle zaal maakt hen stil: het tinkelt, het zengt, het schettert; disharmonie wekt verlangen naar bevredigende oplossing.

Er zijn menschen, die het meeleven, die het verstaan: kluisenaars. De film belooft sensatie; verstrooïng; de beelden jagen achter elkaar de levensondervindingen

voort; de pauze brengt dolle ontspanning: halsbrekende toeren, goochelspel, caricaturen van menschen: er wordt gelachen, het applaus davert; de kluzenaars doen mee. Straks gaan ze heen. De belofte is waardeloos gebleken. Natuurlijk. Want de eenvoud ontbrak. Het is niet de kluis, die het geluk brengt. Men neemt de kluis mee in het drukke gewoel van het leven. Het is de eenvoud in het hart, die tevreden stemt, die de zachte lamp der blijdschap dragen doet. Die wel overtuigt van zwakheid en hulpeloosheid, maar die zich daarin uitstrekt naar de kracht, die het leven oprichten kan en sterk maken. Die gelooft in het Offer en tot offeren bereid maakt. Die den angst kan verdrijven, omdat men de veiligheid gelooft.

En wie in zijn kluzenaarsleven zoover komt, wordt kluzenaar af. Al zou hij kluzenaar zijn als de man van Gerard Dou. Want hij heeft de liefde ervaren. En dan is de trieste eenzaamheid overwonnen.

Hij verlaat de kluis om de eenzamen te zoeken. Hij heeft er de offers voor over. Hij zegt zijn vriendelijk woord tot liefdelooze menschen. En zijn woord is zonlicht, dat het ijs doet smelten. Hij wordt kind, dat glimlacht om te glimlachen en met dien glimlach troost. Hij vindt zijn medekinderen. Hij geeft en daarom ontvangt hij. Hij begrijpt iets van het leed van anderen en buigt zich in barmhartigheid tot de gewonden, die aan den weg liggen. Hij is waar in zijn woord en daad. De geestelijke krachten richten zich op.

Hij treedt met den kluzenaar in het boek van Ebba Pauli uit zichzelf en maakt de vreugde en de smart van anderen tot de zijne.

Zonder de liefde is men alleen. Maar met de liefde in het hart is men het nooit. Want deze liefde zoekt naar de eenzamen, om ze te helpen. Naar de geestelijk ongelukkigen, die alles verloren, tot de hoop toe. In hun salons of in hun hutten. Deze liefde verlangt om wel te doen en ze vindt in haar zoeken het begrijpende hart. Ze verstaat den eisch der wet. Ze is die eisch zelf.

De kluzenaar omklemt zijn crucifix. En dit richt zijn denken op de liefde, op de Liefde.

Die Zichzelve gaf.

En hij leert dat geven leven is. Dat geven altijd meer doet overhouden.

En zoo vindt de mensch, die dit geleerd heeft, den ander. Zelfs als hij hem niet zoekt vindt hij. Op een kruispunt van zijn weg en dien van den naaste. Op het juiste oogenblik.

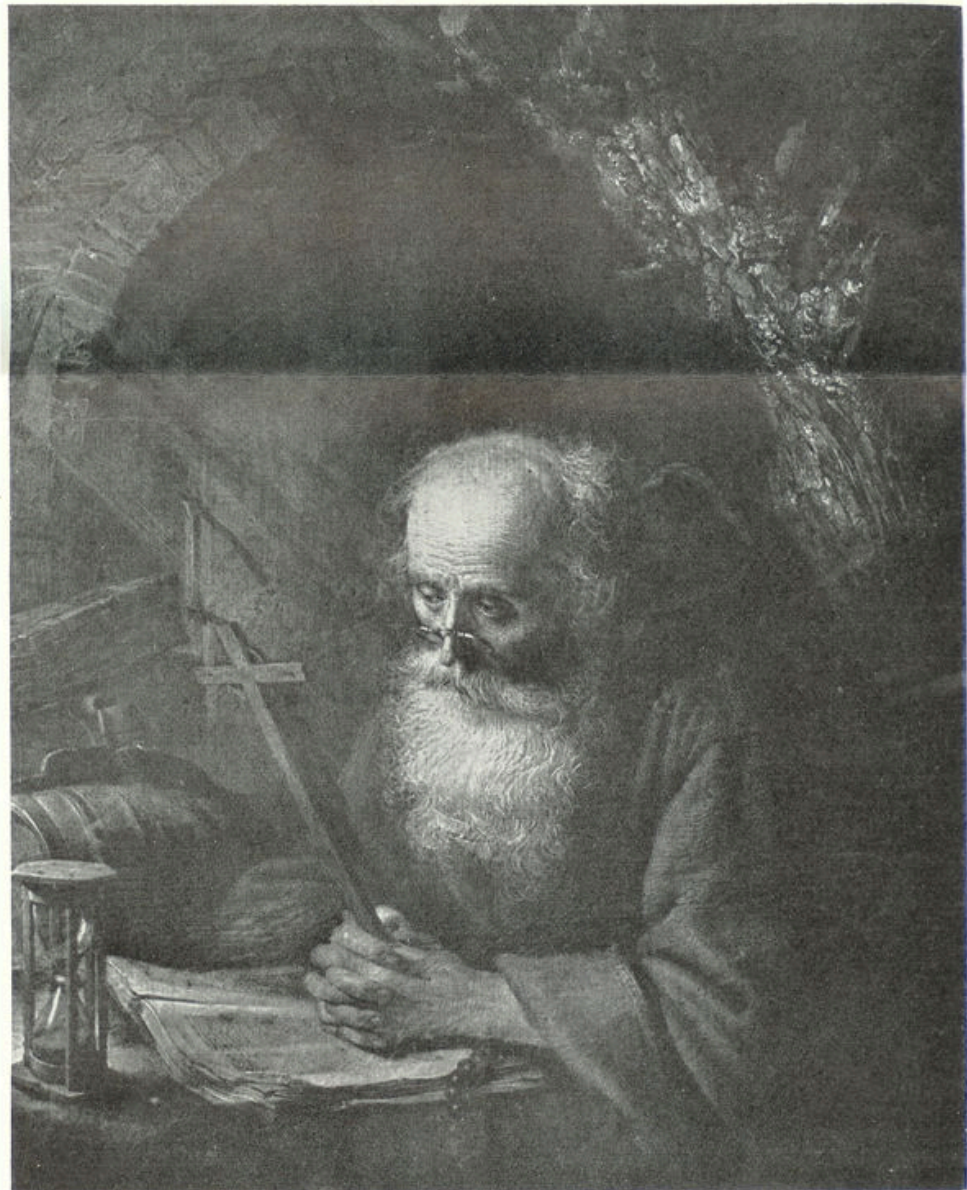
Want hooger Hand leidt en brengt bijeen.

Daar is iemand, die de vertwijfeling nabij is. Hij wordt gevonden en het licht gaat op. Hij wordt aanvaard met „leed en zonden” door de beheerschende, sterke macht der liefde.

Als Luther wanhoopt aan de toekomst en afgestreden in zijn cel dreigt om te komen, is het de monnik, die alleen maar naar het kruisbeeld wijst, die hem weer moed geeft.

Want, „als 't hart niet meer gelooft en hoopt, dan is de liefde nog de redding.”

A. L. v. H.

Naar een schilderij van Gerard Dou (1613-1675) in het Rijksmuseum te Amsterdam.